

धडा 8 पाठ

असा आहे सिनेमा

ऐसी है फिल्म

भानू : हं! काय चाललं आहे बाईसाहेबांचं?

शालिनी : काही नाही. सिनेमा बघतेय.

भानू : म्हणजे आज चहा-पाण्याला सुट्टी!

शालिनी : बघा, सगळं टेबलावरच आहे.

इथंच घेताय का? तुम्हीही पहा की माइ याबरोबर! मस्त आहे सिनेमा.

भानू : म्हणजे नेहमीचा सगळा मसाला ना? मारामारी, नाचगाणी, रडारड!

शालिनी : गप्प बसा हो. नका पाहू सिनेमा पण, बडबड करू नका. सगळे संवाद जाताहेत.

भानू : बरं बुवा। पण हा हिरो असे वेडेवाकडे झटके का देतोय? अंगात बिंगात येतंय की काय?

शालिनी : तो ब्रेकडान्स आहे हो! किती मस्त नाचतोय तो! तुम्हाला काही कळत नाही. निदान गप्प बसावं. उगीच अज्ञानाचं प्रदर्शन कशाला?

भानू : नाही-नाही. मी अज्ञानाचं प्रदर्शन करत नाहीए. पण शालू, तूच बघ, एकाच गाण्यात बिचाऱ्यानं कुठं कुठं नाचावं! समुद्राच्या काठी, जंगलात, खडकांवर, बागेत! म्हणजे तीन मिनिटांतच संपूर्ण पृथ्वी प्रदक्षिणा!

शालिनी : असू दे हो, तुम्ही निसर्गाचा आनंद घ्या नं!

भानू : हाँ, क्या हो रहा है मेमसाब?

शालिनी : कुछ नहीं। फिल्म देख रही हूँ।

भानू : यानि आज चाय पानी की छुट्टी!

शालिनी : देखो सब कुछ मेज़ पर ही है।

यहीं ले रहे हैं क्या? आप भी देखिए न (फिल्म) मेरे साथ। बहुत मज़ेदार है।

भानू : यानि हमेशा की तरह मसाला (फिल्म) न? मार-पीट, नाच-गाने, रोना-धोना (आदि आदि)!

शालिनी : चुप बैठिए न। मत देखिए फिल्म पर बड़-बड़ मत कीजिए। सारे डायलॉग (निकले) जा रहे हैं।

भानू : अच्छा बाबा! लेकिन यह हीरो ऐसे आड़े-तिरछे झटके क्यों दे रहा है? इसे भूत लग गया है क्या?

शालिनी : यह ब्रेकडान्स है जी। क्या बढ़िया नाच रहा है वह। आप तो कुछ समझते नहीं। कम से कम चुप तो रहिए। बिना कारण अपने अज्ञान का प्रदर्शन किस लिए?

भानू : नहीं-नहीं मैं अज्ञान का प्रदर्शन नहीं कर रहा हूँ। लेकिन शालू, तुम ही देखो। एक ही गाने में उस बेचारे को कहाँ कहाँ नाचना है। समुद्र के किनारे, जंगल में, चट्टानों पर, बगीचे में! यानि तीन मिनटों में ही संपूर्ण पृथ्वी की परिक्रमा।

शालिनी : रहने भी दीजिए। आप प्रकृति का आनंद लीजिए न!

भानू : अरे। यह अकेली ही कहाँ जा रही है?

भानू : अरेच्या! ही एकटीच कुटे जातेय?

शालिनी : अयाई ग!

भानू : का ग?

शालिनी : अहो, तिकडे नेमका खलनायक आणि त्याची माणसं आहेत. ती तिची वाट बघाताहेत वाटतं! येताहेत बघा ते!

भानू : काळजी करू नकोस. तो नाचणारा हीरो येतोयच बघ आता.

शालिनी : बिचारीला कसे ओढताहेत बघा. ती रडतेय पण किती सुंदर दिसतेय नाही? रडणारी सुंदरी!

भानू : तिचा मेकप कसा जात नाही?

शालिनी : गप्प राहताय की नाही तुम्ही?

भानू : तो बघ आपला हीरो! ढिश्यूम ढिश्यूम! हा एकटाच पुरतोय बघ, त्या दहा जणांना! त्या पट्ट्याच्या अंगावर एक पण घाव नाहीय.

शालिनी : तुम्ही जा पाहू इथून, सगळा रंगाचा बेरंग करताहात.

भानू : बरं बाई! माझे आई! बघ तू एकटीच! मी पेपर वाचतो.

शालिनी : म्हणजे राजकारणच ना! तिथेही सिनेमाचाच मसाला! तुम्ही पेपर वाचा. मी सिनेमा बघते. दोन्ही एकच.

शालिनी : उई माँ!

भानू : क्या हुआ?

शालिनी : अजी, वहाँ तो खलनायक और उसके साथी हैं। लगता है वे उसी की ताक में हैं। देखिए वे आ रहे हैं।

भानू : चिंता मत करो। देखो वह नाचनेवाला हीरो अब आ ही रहा है।

शालिनी : बेचारी को कैसे घसीट रहे हैं, देखो। वह रो रही है। कितनी सुंदर दिख रही है, नहीं? रोनेवाली सुंदरी!

भानू : उसका मेकप कैसे जाता नहीं?

शालिनी : आप चुपभी रहते हैं या नहीं?

भानू : वह देखो अपना हीरो! ढिश्यूम-ढिश्यूम। दस आदमियों के लिए वह अकेला ही काफी है। उस पट्टे के शरीर पर एक घाव भी नहीं है!

शालिनी : आप तो जाइए यहाँसे। सारा मजा किरकिरा कर रहे है।

भानू : अच्छा बाबा! श्रीमतीजी! (मेरी माँ) देखो तुम अकेले ही! मैं अखबार पढ़ता हूँ।

शालिनी : यानि राजनीति ही न? वहाँ भी तो फिल्मी मसाला ही (है)। आप अखबार पढ़िए, मैं फिल्म देखती हूँ। दोनों एक बात है।

शब्दार्थ

काय चाललय	क्या चल रहा है?
बघणे	देखना
सुट्टी	छुट्टी
टेबल	टेबल
घेणे	लेना
पाहणे	देखना
माझ्याबरोबर	हमारे साथ

मस्त	मजेदार
नेहमी	हमेशा
मारामारी	मार-पीट
नाचगाणी	नाच गाना
रडारड	रोना धोना
गप्प बसा	चुप बैठिए
जाणे	निकल जाना
वेडेवाकडे झटके	आड़े-तिरछे झटके
अंगात येणे	भूत लगना
मस्त नाच	अच्छा नाच
तुम्हाला	आप को
काही	कुछ
कळत नाही	समझता नहीं
निदान	कम से कम
बिचारा	बेचारा
समुद्रकाठ	समुद्र के किनारे
जंगल	जंगल
खडकांवर	चट्टानों पर
बागेत	बगीचे में
पृथ्वी प्रदक्षिणा	पृथ्वी की परिक्रमा
निसर्गाचा आनंद	प्रकृति का आनंद
एकटी	अकेली
वाट बघणे	बाट जोहना
येतोय	आ रहा है
ओढणे	घसीटना
पुरणे	काफी होना
पड्डा	पड्डा
रंगाचा बेरंग रंग में	भंग/मजा किरकिरा
बाई	श्रीमतीजी
माझे आई	मेरी माँ
वाचणे	पढ़ना
राजकारण	राजनीति
दोन्ही एकच दोनों एक ही	

- I नीचे दिए गए प्रश्नों के उत्तर दीजिए।
- 1) हिरो एकाच आम्यात कुटे कुटे नाचतो आहे?
 - 2) सिनेमाचा "मसाला" कशाला म्हणतात? त्यात कुठल्या कुठल्या गोष्टींचा समावेश असतो?
 - 3) हीरो काय करतो आहे? तो एकटाच किती जणांना पुरतो आहे?
 - 4) रडणारी नायिका कशी दिसते?
 - 5) पेपरात काय असतं?
- II उदाहरण के अनुसार नीचे दिए गए वाक्यों का परिवर्तन कीजिए।
- उदाहरण: बाळू अभ्यास करतो आहे.
बाळू अभ्यास करतो.
- 1) मी चहा घेतो आहे.
 - 2) मी बाजारात जातो आहे.
 - 3) आम्ही अभ्यास करतो आहोत.
 - 4) तू पुस्तक आणते आहेस.
 - 5) तुम्ही दोघं बागेतून फुलं आणता आहात.
 - 6) तो सिनेमा बघतो आहे.
 - 7) ती खोली स्वच्छ करते आहे.
 - 8) बाबा अंगणात काम करत आहेत.
 - 9) त्या मुली बागेतून फुलं आणत आहेत.
 - 10) ती पिल्लं झाडाखाली बसत आहेत.
 - 11) कुत्रं दूध पीत आहे.
- III उदाहरण के अनुसार निषेधवाचक वाक्य बनाइए।
- उदाहरण: मी सिनेमा बघते आहे.
मी सिनेमा बघत नाही.
- 1) मी चहा घेतो आहे.
 - 2) आम्ही सामान टेबलावर ठेवतो आहोत.
 - 3) तू अभ्यास करते आहेस.
 - 4) तू खेळतो आहेस.
 - 5) तुम्ही दोघी गाणी ऐकत आहात.
 - 6) जोसेफ फाईल आणतो आहे.
 - 7) प्रिया सिनेमा बघते आहे.
 - 8) बाबा चहा घेत आहेत.
 - 9) त्या मुली आज सहलीला जात आहेत.
 - 10) ती पिल्लं भुंकत आहेत.
- IV उदाहरण के अनुसार नीचे दिए गए निषेधवाचक वाक्यों के सकारात्मक वाक्य बनाइए।

उदाहरण: बाळू अभ्यास करत नाही.
बाळू अभ्यास करतो आहे.

- 1) मी बाजारात जात नाही आहे.
- 2) आम्ही सिनेमा बघत नाही आहोत.
- 3) तू सभेची तयारी करत नाही आहेस.
- 4) शांता बाहुलीशी खेळत नाही आहे.
- 5) तुम्ही ती फाईल आणत नाही आहात.
- 6) ती सहलीला येत नाही आहे.
- 7) प्रिया पानं गोळा करत नाही आहे.
- 8) बाबा प्रगतिपुस्तकांवर सही करत नाही आहेत.
- 9) त्या मुली डबा आणत नाही आहेत.
- 10) ती पिल्लं झाडाखाली बसत नाही आहेत.

V उदाहरण के अनुसार कोष्ठक में दिए गए शब्दों के उपयुक्त रूपों का प्रयोग कर वाक्य पूरे कीजिए।

उदाहरण: बाहुलीशी मुलगी शांता आहे. (खेळणे)
बाहुलीशी खेळणारी मुलगी शांता आहे.

- 1) सहलीला मुली सकाळी खूप लवकर येतात. (जाणे)
- 2) ती नाटकात काम मुलं आमच्या शाळेत आहेत. (करणे)
- 3) ती मुलं माझ्याबरोबर येताहेत. (खेळणे)
- 4) ती मुलगी इकडे येते आहे. (गाणे)
- 5) तो मुलगा तिचा भाऊ आहे. (पळ)
- 6) तिथे काम कर्मचारी त्या विभागातील आहेत. (करणे)
- 7) ती त्या पिल्लाची आई आहे. (ओरडणे)
- 8) ती वाट माणसे खलनायकाची आहेत. (बघणे)
- 9) तो माणूस हीरो आहे. (येणे)
- 10) ती हिरोईन किती सुंदर दिसतेय! (रडणे)

VI उदाहरण के अनुसार कोष्ठक में दिए गए शब्दों के उपयुक्त रूपों का प्रयोग कर वाक्य पूरे कीजिए।

1. उदाहरण: एक गाण्यात बिचाऱ्यानं किती (नाचणे)
एका गाण्यात बिचाऱ्यानं किती नाचावं!

- 1) सुधानं सामान आणण्यासाठी बाजारात किती वेळा (जाणे)
- 2) अहवालास अंतिम रूप देण्यासाठी सर्व कर्मचाऱ्यांची किती वेळा मीटिंग (बोलावणे)
- 3) त्रैमासिक मीटिंगबद्दल सर्वांना किती परिपत्रकं (पाठविणे).

- 4) फुलं गोळा करण्यासाठी बागेत किती वेळा (जाणे).
2. उदाहरण: प्रगतिपुस्तकावर बाबांनी सही लागते. (करणे)
प्रगतिपुस्तकावर बाबांनी सही करावी लागते.
- 1) दुसरी राज्यभाषा शिकविण्यासाठी सरकारला योजना लागतात. (आखणे)
 - 2) बाळासाठी दूध लागते. (आणणे)
 - 3) तुझ्यासाठी मला सिनेमा लागतो. (बघणे)
 - 4) माझ्या बहिणीला खारू लागतो. (देणे)
 - 5) मंगळागौरीसाठी माझ्या मैत्रिणींना लागते. (बोलावणे)
- VII उदाहरण के अनुसार नीचे दिए गए वाक्यों का परिवर्तन कीजिए।
उदाहरण: त्याच्या अंगावर एक घाव पण नाही आहे.
त्याच्या अंगावर एकपण घाव नाहीय.
- 1) हिरो गुंडाना खूप मारतो आहे.
 - 2) ती मघापासून पुस्तक शोधते आहे.
 - 3) ती पानं गोळा करते आहे.
- VIII उदाहरण के अनुसार कोष्ठक में दिए गए शब्दों का उपयुक्त रूप भरकर वाक्य पूरे कीजिए।
उदाहरण: संध्याकाळी मुलांनी खेळावं.
संध्याकाळी मुलांनी (झोप-)
संध्याकाळी मुलांनी झोपू नये.
- 1) मुलांनी लवकर उठावं उशिरापर्यंत (झोप-)
 - 2) आजोबांनी मुलांबरोबर खेळावं. आजोबांनी मुलांना (रागाव)
 - 3) बाबांनी आईला मदत करावी. नुसताच हुकुम (सोड-)
 - 4) मुलांनी हसतमुख असावं. सारखं (रड-)
 - 5) खलनायकानं नायिकेला छळावं. नायकानं (छळ-)
- IX उपयुक्त क्रिया-रूपों का प्रयोग कर अनुच्छेद पूरा कीजिए।
आज सकाळपासून सगळे आपापल्या कामात राम अभ्यास
..... . आई स्वयंपाक माधव, राजीव आणि सुधा घर साफ
..... . बाबा पत्र रमा पुस्तक
प्रत्येकजण कशासाठी तरी आईला हाक आईनं काय
आणि काय? कुणाला मदत आणि कुणाला
.....? काम आई एकटी आणि हाका अनेक!

पढिए और समझिए

भारतीय चित्रपट

हल्ली भारतीय भाषांमध्ये खूप चांगले चित्रपट तयार होत आहेत. मल्याळम्, कन्नड, बंगाली, तेलुगु या भाषांमधले चित्रपट सर्व भारतीय पाहत आहेत. हिंदी चित्रपटांना तर भारतात आणि भारताबाहेरही खूप मागणी येत आहे. नवनवीन कलाकार उदयाला येत आहेत. जुने मावळत आहेत. काही जुन्या नटनट्या अजूनही जोमाने काम करत आहेत.

चित्रपटांची केवळ संख्याच वाढत आहे असे नाही. त्यांचा दर्जाही उंचावतो आहे. काही वेचक कलाकार भारतीय जीवनातील जिवंत समस्यांवर कलात्मक चित्रपट काढत आहेत. दिग्दर्शक नवनवीन विषय हाताळत आहेत. अद्ययावत तंत्र वापरत आहेत.

सान्या जगभर भारतीय चित्रपटांचा एक खास प्रेक्षकवर्ग तयार होत आहे. राजकपूरची वाहवा अजूनही परदेशात होत आहे. मंगेशकर भगिनींचा चाहता वर्ग वाढतोच आहे. आपल्यात आज सत्यजित राय यांच्यासारखा विश्वविख्यात विशेष ऑस्करविजेताही आहे.

एकीकडे भारतीय चित्रपट दर्जेदार बनत आहे. दुसरीकडे सर्वसामान्य माणसाला मात्र मसाला चित्रपटाचेच आकर्षण आहे. त्यामुळे मसाला चित्रपट फार मोठ्या संख्येने भारतात तयार होत आहेत.

शब्दार्थ

हल्ली	आजकल
खूप	खूब
चांगले	अच्छे
चित्रपट	चित्रपट, फिल्म
तयार होणे	तैयार होना
भाषांमधले	भाषाओं में
नवनवीन	नई-नई
उदयाला येणे	उदित होना
मावळणे	अस्त होना
जुन्या	पुराने
जोम	जोश
केवळ	केवल
संख्या	संख्या, अंक
दर्जा	दर्जा, श्रेणी
उंचावणे	उठाना
वेचक	चुने हुए
जिवंत समस्या	ज्वलंत समस्या

हाताळणे	निबटाना
अद्ययावत	अद्यतन
तंत्र	तंत्र
वापरणे	प्रयोग करना
जगभर	दुनिया भर
खास	खास
प्रेक्षक	दर्शक
वाहवा	वाह-वाह
चाहता वर्ग	प्रशंसक
वाढणे	बढ़ना
विजेता	विजेता
एकीकडे	एक तरफ़, एक ओर
सर्वसामान्य	जन साधारण
आकर्षण	आकर्षण
फार मोठ्या संख्येने	बहुत अधिक संख्या में

अभ्यास

- I अनुच्छेद के आधार पर नीचे दिए गए प्रश्नों के उत्तर दीजिए।
- 1) भारतात कोणकोणत्या भाषेतील चित्रपट तयार होतात?
 - 2) भारताबाहेर कोणत्या भाषेच्या चित्रपटांना अधिक मागणी आहे?
 - 3) चित्रपट सृष्टीतील विश्वविख्यात व्यक्ती कोण कोण आहेत?
 - 4) भारतात मसाला चित्रपट मोठ्या प्रमाणात निर्माण होण्याचे कारण काय?
- II हिंदी में जिस तरह 'वा' का प्रयोग करके 'चाय वाय, पानी वानी' जैसे शब्द युग्म बनते हैं उसी तरह मराठी में 'बि' का प्रयोग होता है जैसे 'चहाबिहा, पाणीबिणी' इत्यादि। इसे ठीक तरह से समझिए और नीचे दिए गए शब्दों से इसी तरह शब्दयुग्म बनाइए।
- पानं, फळं, झाडं, सिनेमा, नाच
- III 'पुरणे' इस क्रिया के दो अर्थ होते हैं।
- उदाहरण: 1) इतके लाडू पाच जणांना पुरतात.
(इतने लड्डू पाँच लोगों के लिए काफ़ी हैं।)
एकटा हिरो दहा जणांना पुरतो.
(अकेला हीरो दस लोगों के लिए काफ़ी है।)
- 2) खलनायक जमिनीत खजिना पुरतो.
(खल नायक खज़ाने को जमीन में गाड़ देता है।)

इसी तरह दो भिन्न अर्थ देनेवाले और दो-दो वाक्य बनाइए।

V 'जगभर' भारतीय चित्रपटांचा प्रेक्षकवर्ग आहे. इसी तरह घरभर, गावभर, देशभर शब्दों का प्रयोग कर वाक्य बनाइए।

VI सिनेमाचा दर्जा उंचावत आहे.
सिनेमा दर्जेदार होत आहे.

तिच्या डोळ्यात पाणी (तेज) आहे.
तिचे डोळे पाणीदार आहेत.

उपर्युक्त वाक्य जोड़ियों के अर्थ में समानता है। 'दार' प्रत्यय लगा कर बने वाक्य का भी यही अर्थ है। इसी तरह 'डेरेदार', 'समजूतदार', 'मजेदार' इन शब्दों का प्रयोग कर वाक्य बनाइए।

VII हिंदी में अनुवाद कीजिए।

मराठी माणूस आजही संगीत नाटक पाहातो. आजकाल अनेक नवनवे चित्रपट येत आहेत. तरीही तो संगीत नाटक पाहातो आहे. कारण संगीत नाटक हा मराठी माणसाचा आवडीचा विषय आहे. या संगीत नाटकांत गाणाऱ्या, नाचणाऱ्या नटनट्या आहेत. उत्तम संगीत देणारे संगीतकारही आहेत. या नाटकांतील संवादां-इतकीच गाणीही प्रसिद्ध आहेत. नटनट्यांबरोबरच गायक-वादकही रंगमंचावर येतात. संगीत नाटकाच्या क्षेत्रात अनेक नवे कलाकार उदयाला येत आहेत. नाटककार नाटकांत नवनवीन विषय हाताळत आहेत. म्हणूनच संगीत नाटकाचा विस्तार आणि विकास होतो आहे. प्रत्येकालाच संगीत नाटक आवडत नाही. तरीही, मराठी संगीत नाटक ही महाराष्ट्राची एक विशेषता आहे.

VIII मराठी में अनुवाद कीजिए।

आजकल बँगलोर में फिल्म समारोह चल रहा है। इस में देश-विदेश की फिल्में दिखाते हैं। सभी जगह इन फिल्मों की चर्चा हो रही है। फिल्में देखने के लिए लोग उमड़ रहे हैं। इस के कारण टिकट की कालाबाजारी हो रही है।

IX आप मित्र के साथ सिनेमा देख रहे हैं। फिल्म देखते हुए उसके बारे में बातें करते हैं। इस बारे में आठ-दस वाक्यों का एक अनुच्छेद मराठी में लिखिए।

टिप्पणियाँ

I इस पाठ में अपूर्ण वर्तमान काल के क्रियावाले वाक्यों का परिचय दिया गया है।

उदाहरण:

1)	मी सिनेमा बघते आहे.	मैं सिनेमा देख रही हूँ।
2)	मी पेपर वाचतो आहे.	मैं अखबार पढ़ रहा हूँ।
3)	आम्ही सिनेमा बघतो आहोत.	हम सिनेमा देख रहे हैं।
4)	आपण सिनेमा बघतो आहोत.	हम सिनेमा देख रहे हैं।
5)	तू सुंदर दिसतो आहेस.	तुम सुंदर दिख रहे हो।
6)	तू सुंदर दिसते आहेस.	तुम सुंदर दिख रही हो।
7)	तुम्ही पेपर वाचता आहात.	आप अखबार पढ़ रहे हैं।
8)	तो मस्त नाचतो आहे.	वह बढ़िया नाचता है।
9)	ती रडते आहे.	वह रो रही है।
10)	ती तिची वाट बघत आहेत.	वे उसकी राह देख रहे हैं।

ध्यान दीजिए कि मराठी में अपूर्ण वर्तमानकाल में वर्तमान कालिक क्रियारूपों के बाद योजक क्रिया के विविध रूपों का प्रयोग पुरुष, लिंग, वचन के अनुसार होता है। उदाहरणार्थ 'बस' मूल क्रिया के विविध अपूर्ण वर्तमान कालिक रूप पुरुष, वचन, लिंगानुसार नीचे दिए गए हैं।

बस

	एकवचन	बहुवचन
उ.पु.	(पु.) मी बसतो आहे. मैं बैठ रहा हूँ। (स्त्री.) मी बसते आहे. मैं बैठ रही हूँ।	आम्ही } बसत आहोत. आपण } हम बैठ रहे हैं।
म.पु.	(पु.) तू बसतो आहेस. तुम बैठ रहे हो। (स्त्री.) तू बसते आहेस. तुम बैठ रही हो।	तुम्ही } बसत आहात. आपण } आप बैठ रहे/रही हैं।
अ.पु.	(पु.) तो बसतो आहे. वह बैठ रहा है। (स्त्री.) ती बसते आहे. वह बैठ रही है। (नपुं.) ते बसतं आहे.	ते बसत आहेत. वे बैठ रहे हैं। त्या बसत आहेत. वे बैठ रही हैं। ती बसत आहेत.

II अपूर्ण वर्तमान कालिक क्रियारूपों के निषेधवाचक रूपों का परिचय नीचे दिया गया है।

- 1) ती पेपर वाचत नाही आहे. वह अखबार नहीं पढ़ रही है।
- 2) तो सिनेमा बघत नाही आहे. वह सिनेमा नहीं देख रहा है।

अपूर्ण वर्तमानकालिक वाक्यों को निषेध वाचक बनाने के लिए साधारण वर्तमान कालिक निषेधवाचक रूपों के बाद 'आहे' के उपयुक्त रूप जोड़े जाते हैं।

	एकवचन	बहुवचन
उ.पु.	मी बसत नाही आहे. मैं बैठ नहीं रहा हूँ।	आम्ही/आपण बसत नाही आहोत. हम बैठ नहीं रहे हैं।
म.पु.	तू बसत नाही आहेस. तुम बैठ नहीं रही हो/रहे हो।	तुम्ही/आपण बसत नाही आहात. आप बैठ नहीं रहे हैं।
अ.पु.	तो/ती/ते बसत नाही आहे. वह बैठ नहीं रहा/रही है।	ते/त्या/ती बसत नाही आहेत. वे बैठ नहीं रहा/रही हैं।

- III अपूर्ण वर्तमान कालिक क्रिया रूप संभाषण में प्रायः संक्षिप्त हो जाते हैं।
1)	मी सिनेमा बघतेय.	मैं सिनेमा देख रही हूँ।
2)	ती कुटे जातेय?	वह कहाँ जा रही है।

संक्षिप्त अपूर्ण वर्तमान कालिक क्रियारूप में 'आहे' के स्थान पर 'य' जुड़ जाता है।

	एकवचन	बहुवचन
उ.पु.	(पु.) मी बसतोय. मैं बैठ रहा हूँ। (स्त्री.) मी बसतेय. मैं बैठ रही हूँ।	आम्ही } बसताय. आपण } हम बैठ रहे हैं।
म.पु.	(पु.) तू बसतोयस. तु बैठ रहे हो। (स्त्री.) तू बसतेयस. तुम बैठ रही हो।	तुम्ही } बसताय. आपण } बसताहात. आप बैठ रही/रहे हैं।
अ.पु.	(पु.) तो बसतोय. वह बैठ रहा है। (स्त्री.) ती बसतेय. वह बैठ रही है। (नपुं.) ते बसतंय.	ते बसतायत. वे बैठ रहे हैं। त्या बसतायत. वे बैठ रही हैं। ती बसतायत.

IV अपूर्ण वर्तमान कालिक क्रियारूपों के निषेधवाचक रूपों का भी संभाषण में प्रायः संक्षिप्त रूप हो जाता है।

1)	ती वाट बघत नाहीए.	वह रास्ता नहीं देख रही है।
2)	तिचा मेकप जात नाहीए.	उसका मेक-अप नहीं जा रहा है।

अपूर्ण वर्तमान कालिक निषेधवाचक क्रिया रूपों के संक्षिप्त रूपों में 'आहे' के स्थान पर 'ए' जुड़ जाता है।

	एकवचन	बहुवचन
उ.पु.	मी बसत नाहीए/नाईए. मैं नहीं बैठ रहा/रही हूँ।	आम्ही/आपण बसत नाहीओत/नाईओत. हम नहीं बैठ रहे हैं।

म.पु.	तू बसत नाहीएस/नाईएस.	तुम्ही/आपण बसत नाहीआत/नाईआत.
	तुम नहीं बैठ रही/रहे हो। आप नहीं बैठ रहे/रही हैं।	
अ.पु.	तो/ती/ते बसत नाहीए/नाईए.	ते/त्या/ती बसत नाहीएत/नाईएत.
	वह नहीं बैठ रही/रहा है।	वे नहीं बैठ रही/रहे हैं।

V मराठी के "पाहिजे"/"हवा" (चाहिए) क्रियारूप के अर्थ में कभी कभी अन्यपुरुष बहुवचन आज्ञावाचक क्रियारूप का प्रयोग किया जाता हैं।

- 1) गप्प बसावं. चुप बैठना चाहिए।
- 2) समोर आहे ते खावं. जो सामने है, वह खाना-चाहिए।

इस प्रकार के क्रियारूप बनाने के लिए अन्यपुरुष बहुवचन के आज्ञावाचक रूप में "आवं" जुड़ जाता है। इस के रूप में लिंग, वचन, पुरुष आदि के कारण कोई परिवर्तन नहीं होता।

उपर्युक्त क्रियारूपों के निषेधवाचक रूप के लिए मूल क्रियारूप में 'ऊ' लगाकर 'नये' जोड़ते हैं। इस प्रयोग में भी लिंग, वचन, पुरुष आदि के कारण कोई परिवर्तन नहीं होता।

उदहारण:	बसू नये.	न बैठें।
	नाचू नये.	नाचें नहीं।

VI मराठी में क्रिया करनेवालों के अर्थ में क्रिया के मूलरूप के बाद '-णारा' प्रत्यय जोड़कर कृदन्त विशेषण बनता है। नीचे दिए गए वाक्यों में रेखांकित शब्दों की ओर ध्यान दीजिए।

<u>नाचणारा</u> हीरो येतोय.	नाचनेवाला नायक आ रहा है।
<u>रडणारी</u> नायिका सुंदर दिसते.	रोती हुई नायिका सुंदर दिखती है।

क्रिया के मूल रूप के साथ "-णारा" जोड़ कर संज्ञा शब्द भी बनाए जाते हैं।

VII "पुरणे" इस क्रिया के मराठी में नीचे लिखे गए दो अर्थ होते हैं।

- 1) एकटा हीरो दहा जणांना पुरतो.
अकेला नायक दस लोगों के लिए काफी है।
- 2) खलनायक जमिनीत खजिना पुरतो.
खलनायक जमीन में खजाना गाड़ता है।

VIII मराठी में "भर" शब्द स्थानवाचक शब्द में जुड़कर "पूरे" का अर्थ प्रकट करता है।

उदाहरण: घरभर, गावभर, देशभर

IX मराठी में "-दार" प्रत्यय शब्दों में जुड़कर "से भरा हुआ" अर्थ व्यक्त करनेवाला विशेषरूप बनाता है।

उदाहरण: दर्जा + दार = दर्जेदार
पाणी (तेज) + दार = पाणीदार
मजा + दार = मजेदार

X निम्न लिखित वाक्य में रेखांकित शब्द पर ध्यान दीजिए।

ती तिची वाट बघताहेत वाटतं.

यहाँ 'वाटतं' का अर्थ "ऐसा लग रहा है" है। ध्यान दीजिए कि "वाटतं" में लिंग, वचन, पुरुष के अनुसार कोई परिवर्तन नहीं होता। 'वाटतं' का प्रयोग संभाव्यता दर्शाने के लिए होता है।

किसी भी वाक्य में "वाटतं" लगा सकते हैं और इस प्रयोग में वक्ता अपने कथन की वास्तविकता की पूरी जिम्मेदारी स्वयं नहीं लेता है।